

XXI ASR YOSHLARINING AXBOROT PSIXOLOGIK XAFSIZLIGINI TA’MINLASH MASALALARI

O’ktamov Madadjon O’ktam o’g’li
Shahrisabz davlat pedagogika instituti
“Informatika va uni o’qitish metodikasi” kafedrasini o’qituvchisi
Musurmanova Yayra Norbo’ta qizi
Shahrisabz davlat pedagogika instituti
“Matematika-informatika” yo’nalishi talabasi
Toshpo’lotova Jasmina Nuriddin qizi
Shahrisabz davlat pedagogika instituti
“Matematika-informatika” yo’nalishi talabasi

Annotatsiya. Bu maqola yoshlar va ota-onalar uchun axborot va psixologik xavfsizliklarini o’zgartirishda ko’maklashish usullari ko’rib chiqilgan. Maqola yoshlarni internet, axborot va psixologik xavfsizligi bilan bog’liq muhim masalalarga e’tibor qaratishga chaqiradi.

Аннотация. В данной статье рассматриваются способы помочь молодежи и родителям изменить свою информационную и психологическую безопасность. Статья призывает молодых людей сосредоточиться на важных вопросах, связанных с интернетом, информационной и психологической безопасностью.

Abstract. This article examines ways to help youth and parents change their informational and psychological safety. The article urges young people to focus on important issues related to internet, information and psychological safety.

Kalit so’zlar. Internet orqali ziddiyat, sotsial tarmoqda tajovuz va shaxsiy ma’lumotlar, manbalar va media mavzular, internetdan foydalanish davomida vaqt sarf etish.

Ключевые слова. Интернет-конфликт, агрессия в социальных сетях и личная информация, источники и темы СМИ, времяпрепровождение в Интернете.

Keywords. Internet conflict, social network aggression and personal information, sources and media topics, spending time while using the Internet.

Yoshlar va axborot psixologiyasi yoshlarga o’zlarini tushunish, o’z-o’zini qabul qilish, o’z-o’zini rivojlantirish, o’z-o’zini qanday maqsadga yo’naltirish kerakligini o’rgatadi. Bu davolashning o’ziga xos bo’limi chunki yoshlarning o’zlarini tushunish va o’z-o’zini qabul qilishlari, o’z-o’zini rivojlantirishlari va o’z-o’zlarini maqsadga erishishlari hayotlarining muhim qismlarini tashkil etadi.

Yoshlar va axborot psixologik xavfsizligi masalalari yoshdagi shaxslarning axborotlarini va psixologik xavfsizliklarini ta’minlashga qaratilgan muhim masalalardir. Bu masalalar yoshlarga zararli tajovuz, axborotlarini himoya qilish, o’zlarini tushunish va qabul qilish muammolar bilan bog’liqdir.

Quyidagi masalalar yoshlar va axborot psixologik xavfsizligi ustida ko’p muhokama qilinadigan mavzulardir:

Cyberbullying (internet orqali ziddiyat) bu yoshlar internet va ijtimoiy tarmoqlarda tajovuzga uchrashishi mumkin. Bu tajovuzlar o’z-o’zini tushunish va qabul qilish, o’z-o’zlarini himoya qilish va yoshlar o’rtasidagi aloqalar tasiri bilan bog’liq masalalar ortidan chiqadi.

Sotsial tarmoqda tajovuz va shaxsiy ma’lumotlar bunda yoshlar o’z axborotlarini to’plab, ularga tajovuz qilish imkoniyatiga ega bo’lishi mumkin. Bu shaxsiy ma’lumotlarini himoya qilish, to’g’ri fikr bildirish va o’z-o’zini internetda himoya qilishga qaratilgan masalalardan biridir.

“Oliy ta’lim muassasalarida ta’lim, fan, innovatsiya va ilmiy tadqiqotlarning salmoqli natijalari: muammo va yechimlar” mavzusida Respublika ilmiy anjuman to’plam materiallari 2024-yil 19-aprel kun.

Yoshlar mediada ko’rsatilgan rasm, videolar va matnlar orqali tajovuzga uchrashishi mumkin. Bu ularning o’z-o’zlarini tushunish va qabul qilish, o’z-o’zlarini qiyinchiliklarni qabul qilish kamchiliklarini oshirishga olib kelishi mumkin.

Internetdan foydalanish davomida vaqt sarf etishda yoshlar internet va mobil qurilmalardan qanday foydalanishlarini bilmaganligi sababli vaqt sarflash, internet zavisimligi va internetga oid xavfli muammolar ortidan chiqishi mumkin. Bu masalalar ularning o’z-o’zlarini tushunish, o’z-o’zlarini qabul qilish va o’z-o’zlarini maqsadga yo’naltirishdagi kamchiliklarini tugatishi bilan bog’liqdir.

Bu masalalar o’rtasida yoshlarga axborot psixologik xafsizligini ta’minlash uchun o’qituvchilar, ota-onalar, tarbiyachilar, psixologiklar va ijtimoiy sohalaridagi tashkilotlar tomonidan qo’llab-quvvatlash va ogohlantirish muhim ahamiyatga ega. Yoshlarga axborotlarini himoya qilish, o’z-o’zlarini tushunish, o’z-o’zlarini qabul qilish, o’z-o’zlarini rivojlantirish va o’z-o’zlarini qiyinchiliklarini qabul qilishni tushunishda yordam berishning qo’llanishlari va usullari yoshlar uchun muhimdir.

Yoshlarga axborotlarini himoya qilish, o’z-o’zlarini tushunish, o’z-o’zlarini rivojlantirish va o’z-o’zlarini qiyinchiliklarini qabul qilishni tushunishda yordam berishning qo’llanishlari va usullari yoshlar uchun muhimdir.

Yoshlar texnologiyaning jadal rivojlanishi, atrof-muhit ta’siri, akademik bosim va boshqa ko’plab omillar tufayli psixologik qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin.

Yoshlar orasida tashvish, ruhiy tushkunlik, stress va o’z joniga qasd qilish fikri kabi ruhiy salomatlik muammolari ko’payib bormoqda. Bu holat ta’lim tizimi oila va jamiyatga e’tiborni kuchaytirishni talab qiladi. Erta tashxis qo’yish va davolash imkoniyatlarini ta’minlash uchun psixologik yordam xizmatlari yoshlarga ochiq bo’lishi muhimdir.

Texnologiyaga qaramlikda yoshlar ijtimoiy media, video o’yinlar va boshqa raqamli platformalar bilan keng aloqada bo’lishadi. Bu o’smirlarning ijtimoiy ko’nikmalariga, uyqu rejimiga va umumiy kayfiyatiga salbiy ta’sir ko’rsatishi mumkin. Ota-onalar va o’qituvchilar o’smirlarga texnologiyadan foydalanishni cheklash, muvozanatni saqlash va sog’lom raqamli odatlarni rivojlantirishga ko’rsatma berishi kerak.

Maktabda va atrof-muhitdagi zo’ravonlik yoshlarning psixologik salomatligiga salbiy ta’sir ko’rsatishi mumkin. Bezorilikka uchragan yoshlarda o’ziga ishonchning pastligi, tashvish va tushkunlik kabi muammolar paydo bo’lishi mumkin. Shuning uchun maktablar va jamiyat zo’ravonlikning oldini olish, xabardorlikni oshirish va jabrlanganlarni qo’llab-quvvatlash uchun samarali siyosat va dasturlarni ishlab chiqishi kerak.

Kuchli raqobat muhiti, imtihondagi stress va yuqori akademik umidlar yoshlar orasida psixologik muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Depressiya, uyqu buzilishi va o’rganishdagi nuqsonlar kabi muammolar juda ko’p ish yuki ostida bo’lgan yoshlarda keng tarqalgan. Ta’lim tizimi nafaqat talabalarning o’quv muvaffaqiyatlariga, balki ularning umumiy farovonligini qo’llab-quvvatlashga qaratilgan muvozanatli yondashuvni qo’llashi kerak.

O’smirlik bu yoshlar o’zlarining jinsiy o’ziga xosligini kashf etadigan va romantik munosabatlar o’rnatadigan davr. Biroq jinsiy salomatlik, jinsiy zo’ravonlik va munosabatlardagi muammolar yoshlarning psixologik xavfsizligiga ta’sir qilishi mumkin. Shu sababli yoshlarga jinsiy ta’lim va sog’liqni saqlash xizmatlaridan foydalanish imkoniyatini berish, xavfsiz va sog’lom munosabatlarni rivojlantirish muhim ahamiyatga ega.

Yoshlar va axborot psixologik nopoklik jamiyatda yoshlarni ko’proq qo’llab-quvvatlash, tushuntirish va profilaktika choralari ko’rishi xarur. O’qituvchilar, oilalar, tibbiyot mutaxassisleri va hukumatlar o’rtasidagi hamkorlik yoshlarning psixologik salomatligini himoya qilish va qo’llab-quvvatlashda muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Jasmina Toshpo‘lotova, and O‘ktamov Madadjon. "Boshlangich talim yo‘nalishi talabalarini informatika fanini o‘qitishda interaktiv usullardan foydalanish." PEDAGOGS 51.1 (2024): 115-119.
2. Madadjon O‘ktamov. "Kuzatuv quduqlarida yer osti suvlarini gidrorejim parametrlarini masofaviy nazorat qilishning avtomatlashgan tizimlari." Science and Education 2.12 (2021): 202-211.
3. Uktamov, M. "Modeling the professional training development of future teachers through computer training." Science and innovation 2.B9 (2023): 139-141.
4. Israilovich, D. O., & Komilovna, T. L. (2022). Optimization of Validity of Text Information Based On Mechanisms with Soft Clustering. EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION,2(2), 369-373.
5. Турсунова, Л., & Жураев, С. (2024). ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ. Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования, 3(2), 35-37.
6. Yakhiyakhonova, Mukhiba. "The Urgency of Improving the Methods of Developing the Skills of Independent Learning of Future Teachers (on the Example of Information Technology in Education)." Academicia Globe 2.03: 47-51.
7. Xosilbekovna, S. F. (2024). PSIXOLOGIK HOLATLARGA TUSHISHNI OLDINGI OLIISH. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 39(4), 56-58.